

No: 885 – Menş e Adı

ŞEBİNKARAHİSAR KARADUTU

Tescil Ettiren

ŞEBİNKARAHİSAR ZİRAAT ODASI

Bu coğrafi iş aret, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu kapsamında 06.02.2020 tarihinden itibaren korunmak üzere 13.09.2021 tarihinde tescil edilmiştir.

Tescil No	: 885
Tescil Tarihi	: 13.09.2021
Başvuru No	: C2020/044
Başvuru Tarihi	: 06.02.2020
Coğrafi İşaretin Adı	: Şebinkarahisar Karadutu
Ürün / Ürün Grubu	: Karadut / İşlenmiş ve işlenmemiş meyve ve sebzeler ile mantarlar
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe adı
Tescil Ettiren	: Şebinkarahisar Ziraat Odası
Tescil Ettirenin Adresi	: Bülbül Mah. İnönü Cad. No:9 Şebinkarahisar GİRESUN
Coğrafi Sınır	: Giresun ili Şebinkarahisar ilçesi
Kullanım Biçimi	: Şebinkarahisar Karadutu ibaresi ve menşe adı amblemi ürünün veya ambalajının üzerinde yer alır. Ürünün veya ambalajının üzerinde kullanılmadığında, Şebinkarahisar Karadutu ibaresi ve menşe adı amblemi işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulur.

Ürünün Tanımı ve Ayırt Edici Özellikleri:

Şebinkarahisar Karadutu, Giresun ili Şebinkarahisar ilçesi ile özdeşleşmiş Latince tür ismi *Morus nigra* L. olan üzümü bir meyvedir. Şebinkarahisar Karadutu genellikle vejetatif yöntemler ile çoğaltılan ağaç popülasyonları şeklinde, genel özellikleri bakımından birbirine benzer birçok genotipten oluşur.

Şebinkarahisar ilçesinin; coğrafi konumu, karasal iklim özellikleri ve bölgenin ideal güneşlenme süresi karadut yetiştiriciliği açısından avantaj oluşturur. Şebinkarahisar ilçesi için yıllık ve aylık soğuklanma süreleri göz önünde bulundurulduğunda mayıs ayı itibarıyla sıcaklıklar genellikle 0°C'nin altına düşmez. Bu durum Şebinkarahisar Karadutunun yetiştiriciliğinde ilkbahar geç donlarından etkilenmemesini yardımcı olur.

Şebinkarahisar Karadutunun yetiştirildiği coğrafi sınırdaki karasal iklim özelliği görülmekte olup, gece ve gündüz sıcaklıkları arasında büyük farklılıklar oluşabilmekte olup yıl içerisinde güneşli gün sayısı da fazladır. Bu durum meyvenin suda çözünabilir kuru madde miktarının (SÇKM) artmasını sağlar. Şebinkarahisar Karadutunun belirtilen coğrafi sınır ile bilinirliği ve ünü bulunur.

Şebinkarahisar Karadutunda tam çiçeklenme tarihi takriben mayıs ayının ikinci haftası, meyve renginin dönmesi mayıs ayının son haftası, hasat zamanı takriben haziran-temmuz ayları şeklindedir. Ağacın tam yaprak dökümü takriben kasım ayının ikinci ve üçüncü haftasında gerçekleşir.

Şebinkarahisar Karadutu çiçek yapısı yönüyle kusurlu çiçek olup, erkek ve dişi çiçekler aynı bitki üzerinde yani monoik şeklindedir. Şebinkarahisar Karadutu meyveleri genel itibarıyla küçük yapılı ve çekirdeksiz olup partenokarpik (dölleneleşmeksizin) olarak meyve tutumu gerçekleşir.

Morfolojik özellik olarak Şebinkarahisar Karadutu ağaçları 3-15 m arasında boya sahip, geniş, yuvarlak tepeli, toplu bir taç yapısına sahiptir. Taç genişliği yukardan aşağıya doğru artar. Gövdesi kısa, silindirik şekilde düzgün, dik, kalın ve kuvvetlidir. Dalları sık ve kısadır. Dal sistemi orta kuvvetlidir. Ana dallar, bir senelik dallar ve iki senelik dalların çıkış açıları dar, orta sıklıkta ve kuvvetli bir gelişme gösterir. Dal rengi ana dallarda sarıya yakın kahverengi renkte olmakla birlikte, iki senelik ve bir senelik dallarda ise gri kahverengi renktedir. Şebinkarahisar Karadutunda karışık göz yapısı görülür ve bu gözler büyük ve uçları sivridir. Ağaçta kalın, pürüzlü ve mat bir görünüme sahip olan yaprakların kenarları küçük, sık ve girintileri derin yaprak dişleri ile çevrili olmakla birlikte tam ve loblu bir yapı görülür. Çiçek salkımları bir yıllık dalların yaprak koltuklarında teşekkül eder.

Yetiştirme koşulları, meyvenin olgunluk durumu ve iklim koşullarına değişimle birlikte; Şebinkarahisar Karadutuna ait bazı fiziksel ve kimyasal özellikler; meyve eni en az 13 mm, meyve boyu en az 22 mm, meyve sapı uzunluğu en az 7 mm, meyve sapı kalınlığı en az 1 mm ve meyve ağırlığı en az 2 g, meyve suyunda suda çözünabilir kuru madde miktarı (briks değeri) en az % 20, meyve suyunda titre edilebilir asitlik (malik asit cinsinden) değeri en az % 1,3 ve pH değeri en az 5 şeklindedir.

Şebinkarahisar Karadutu meyveleri olgunluk durumuna göre koyu mor-pembe, siyah renk ve tonlarındadır (Şekil-1).

Şekil-1. Şebinkarahisar Karadutu Örnek Ürün Görseli

Üretim Metodu:

Şebinkarahisar Karadutu Yetiştiriciliği ve Üretim Aşamaları

Şebinkarahisar Karadutu belirtilen coğrafi sınırdaki yetiştiriciliği kapama meyve bahçesi tesisinden ziyade, genellikle bahçe aralarında ve bahçe sınırlarında bir kaç ağaç dikimi şeklindedir. Şebinkarahisar Karadutu yetiştiriciliği, kapama dut bahçe tesisi esas alınarak aşağıda başlıklar halinde sıralanmıştır:

Çoğaltma Yöntemi: Bahçe tesisinde anaç olarak çekirdekli beyaz dutlardan (*Morus alba* L.) elde edilen dut çöğürleri kullanılabilir. Dut çöğürlerinin kullanılması durumunda Şebinkarahisar Karadutundan alınacak aşı kalemleri kullanılarak vejetatif yöntemle çoğaltılmış aşılı fidanlar elde edilir. Aşı ile çoğaltmada ilkbaharda kalem aşılı, sonbaharda ise durgun göz aşısı yöntemleri uygulanabilir. Şebinkarahisar Karadutunun çoğaltılmasında vejetatif çoğaltma metodlarından çelikle, daldırma ile ve doku kültürü ile de fidan üretimi yapılabilir. Şebinkarahisar Karadutuna ait bahçe tesisinde belirtilen bu metodlardan biriyle vejetatif olarak çoğaltılmış sağlıklı fidanların kullanılması tavsiye edilir.

Bahçe Tesisi: Şebinkarahisar Karadutu ağaçları kuvvetli gelişme gösterdiklerinden kapama bahçe tesisinde 8x8 m, 9x9 m ve 10x10 m dikim mesafeleri kullanılması uygun olur. Fidan dikimi sonbaharda yaprak dökümünden itibaren, ilkbaharda ağaçlara su yürümesine kadar geçen devrede yapılır. Dikim öncesinde fidanlarda dikim budaması yapılır ve fidanlar aşı parselinden söküldükleri derinlikte dikilir. Dikimden sonra mutlaka fidanlara can suyu verilir.

Sulama: Şebinkarahisar Karadutu kuvvetli gelişen ve kökleri derine giden bir bitkidir. Bu nedenle nispeten kuraklığa dayanıklıdır. Bununla birlikte kurak mevsimlerde gerçekleştirilecek sulamalar meyvelerin miktar ve kalitesini artırır ve tam olgunlaşmadan dökülmesini önler. Şebinkarahisar Karadutunda uygulanacak sulama rejimi yetiştiriciliğin yapılacağı çevre ve toprak şartlarına, iklim ve yağış durumuna bağlı olarak değişir. Sulamada modern sulama tekniklerinden damla ve mini yağmurlama metodlarının kullanılması daha uygundur. Salma sulama yöntemi ile sulama yapılması durumunda ağaçların kök boğazına su temas etmeyecek şekilde sulama yapılması tavsiye edilir.

Toprak İşleme: Toprağın havalandırılması, yağışlardan ve sulama suyundan faydalanılması ve yabancı ot mücadelesi için ilkbahar ve sonbahar aylarında toprak işleme yapılabilir. Toprak işleme kök sistemine zarar vermeyecek derinlikte yapılır. Bunun için fazla meyilli olmayan, traktörün girebileceği arazilerde diskli tırmıklar kullanılması tavsiye edilir.

Gübreleme: Gübreleme ağaçların sağlıklı gelişmesi, kaliteli ve bol ürün alınması için gerekli kültürel uygulamalardan biridir. Gübrelemede kullanılacak gübre cinsi, miktarı ve uygulama zamanının belirlenmesinde en doğru yöntem, gübrelemenin toprak ve yaprak analizine göre yapılmasıdır.

Budama: Şebinkarahisar Karadutunun fidanlarına dikimden itibaren ilk yıllarda şekil budaması gerçekleştirilir. Budamada goble ve merkezi lider terbiye şekilleri uygulanabilir. Verim çağına gelmiş ağaçlarda ise iç içe geçmiş ve kurumuş olan dallar budanarak ağacın maksimum şekilde ışık alması sağlanır. Dut ağacının budanmasında uygun dal bölümlerinin seçilmesine özen gösterilir. Budamalar ağaç dinlenme devresinde iken yapılmalı ve kesim yerleri aşı macunu ile kapatılmalıdır.

Zirai Mücadele: Hastalık ve zararlılarla mücadele dut ağaçlarının uzun süreli verim ve kaliteli meyve vermesi için gerekli uygulamalardan birisidir. Şebinkarahisar Karadutunda ağır ve ıslak topraklarda kök boğazı hastalıklarına rastlanabilir. Zirai mücadele gerektiren çeşitli zararlılar bulunabilir. Zirai mücadele çalışmaları, mevzuata uygun bitki koruma ürünleri kullanılarak ve ilgili teknik talimatlara uygun olarak yapılır.

Hasat: Şebinkarahisar Karadutu takriben haziran-temmuz aylarında 2 ay süreyle meyve verir ve hasat edilir. Hasat işlemi olgunlaşan meyvelerin elle toplanması şeklinde verime bağlı olarak defalarca yapılır.

Muhafaza: Meyveler taze tüketim için çok büyük olmayan gıda ile temasa uygun kaplar / ambalajlar içerisinde konularak taşınır ve muhafaza edilir. Raf ömrü kısa bir meyve olmasından dolayı kısa sürede tüketilmesi, herhangi bir depolama faaliyeti yapılmadan hemen tüketiciye sunulması tavsiye edilir. Ürünün muhafazasında serin ortamlarda bekletilmesi önerilir.

Denetleme:

Denetimler; Şebinkarahisar Ziraat Odası koordinatörlüğünde; Şebinkarahisar Ziraat Odası, Şebinkarahisar İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü ile Giresun İl Tarım ve Orman Müdürlüğünün katılımıyla en az 3 kişiden oluşan denetim mercii tarafından gerçekleştirilir.

Denetim, yılda en az bir kez yapılır. Şikâyet üzerine veya gerekli görülen hallerde ayrıca denetim yapılabilir. Yapılan denetimler, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu uyarınca raporlanarak her yıl düzenli olarak Şebinkarahisar Ziraat Odası tarafından Türk Patent ve Marka Kurumuna sunulur.

Denetim mercii, Şebinkarahisar Karadutu coğrafi işareti kullanım biçiminin uygunluğunu, ürünün hasadı, muhafazası ve "Üretim Metodu" bölümünde belirtilen hususlara uygun üretim yapılıp yapılmadığını kontrol eder. Denetim sırasında tespit edilen uygunsuzluklar ile alınması gerekli tedbirler denetlenen ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara bildirilir.

Denetim mercii, kamu kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan veya buralarda görevli uzman gerçek veya tüzel kişilerden denetim gerçekleştirilmesi sırasında faydalanabilir veya hizmet satın alabilir. Tescil ettiren, hakların korunmasında hukuki süreçleri yürütür.